

نویں حالات، نویں رشتے آتے ذات پات دا کوہڑ

پنجاب دے بدل رہے حالات کر کے ہُن خون آتے ذات دے
ادھار تے بنے ہوئے پُرائے رشتے نُٹ رہے ہن تے
اس دی تہاں تے نویاں ساجھیاں آتے نویں رشتے قائم
ہو رہے ہن۔ فیکٹریاں، ملاں، دفتراں، یونیناں، سکولان،
کالجاں، مہلیاں، ڈھابیاں آتے بستیاں وچ ہر ذات دے لوک
اکٹھے ہندے ہن آتے ساجھے نشانیاں لئی ساجھیاں مہماں
چلدیاں ہن۔ اس نال سماج وچ ذات-پات دی پُرائی جکر
نوں ڈھاہ لگدی ہے۔

۱۸۵۷ دے آزادی دے گھول نے انگریزی راج دیاں جڑاں
ہلا دتیاں سی آتے دل دہلا دتا سی۔ بستیاں آتے
اونان دے جھولیچکاں نے لوکاں دے قدرتی آتے منگھی
سادھناں نوں لٹ کے اپنے منافے ودھاؤئے آتے اپنے
راج نوں پکا کرنا سی اس لئی اونان نے کساناں مزدوراں
آتے کرمچاریاں دی نویں بندی ساجھ وچ فٹ پاؤن آتے
اس نوں کمزور کرن لئی ذات پات آتے دھرم نوں ورتیا۔
اگے توں ایہو جہے خطرے نوں ٹالن لئی اونان نے ذات
پات دے آدھار آتے آتے دھرم دے آدھار تے فرقو
تشدد ریاست آتے اوسدے اداریاں ولوں اس نویں ساجھ
نوں توڑن لئی جتھیبند کیتے۔

۱۹۴۷ وچ پنجاب دی ونڈ دے بعد فرقو تشدد آتے ذات

پات والے حملے ہور وی ودھے ہن۔ کانگرس، اتے حاکم
 جماعتاں دیاں ہور پارٹیاں نے اپنے فائدے لئی اتے لوکاں
 دے ہکاں نوں کچلن لئی اوناں وچ فٹ پاؤن لئی ذات
 پات دی جکڑ نوں ہور وی ودھاؤن دا ہور اپرا لا کیتا۔
 مثال دے طور تے پارٹی دے ٹکٹ ذات پات دے آدھار
 تے دتے جاندے ہن۔ سرکاری اداریاں وچ ذات پات دے
 آدھار تے وٹکرا کیتا جاندا ہے۔

اک پاسے نویں حالات ہر ذات اتے دھرم دے لوکاں نوں
 کماں دے تھانواں تے اکٹھا کر رہے ہن پر دوسرے
 پاسے حاکم ٹولا، اوناں دی ریاست اتے ادارے انج اکٹھے
 ہوئے لوکاں وچ ذات-پات نوں ورت کے ڈپھیڑ کھڑے کردے ہن۔
 پنڈاں وچ وڈے جگیردار سرکاری اداریاں دی چھتر چھایا
 ہیٹھ شریام دلتاں دے قتل کردے ہن اتے اوناں دیاں
 بستیاں نوں ساڑدے ہن۔ حال وچ سرکار نے مردم شماری
 وچ ذات دا خانہ بھرنا وی ضروری کر دتا ہے۔ ہر شہری
 دی گنتی اوسدی ذات دے مطابق کیتی جاویگی۔ انج ذات-پات دے
 وٹکرے خلاف قانون وی بنے ہوئے ہن پر حاکم ٹولے دے
 سارے ادارے اتے پارٹیاں اسنوں ہلہ شیری ہی دندے ہن۔
 ہریک سرکاری رسم نوں اچی ذات دی رسم بنا کے پیش
 کیتا جاندا ہے اتے تے پروہتاں کولوں منوادی منتر پڑھائے
 جاندے ہن۔

پر لوک اپنی ایکتا اتے ہکاں دے گھول اتے حاکم

ٹولے ولوں اس حملے دی حقیقت توں جانو ہو رہے ہن
 آتے آپنے اِکھ آتے اِیکتا نوں مضبوط کرن دا ادم
 کر رہے ہن۔ فیکٹریاں، ملاں، دفتران، سکولان، کالجان،
 یونیناں آتے مہلیاں وچ لوک حاکم ٹولے ولوں پائے جا
 رہے اس ڈپھیڑ بارے جاگرت آتے چوکس ہو رہے
 ہن۔ اوہ اِک دوجے نوں اس مصیبت ولوں خبردار کر
 رہے ہن۔ لوکاں دے سانجھے نشانیاں لئی گھول تیز ہو
 رہے ہن۔ اس لئی حاکم ٹولا ذات-پات دے زہر نوں
 ہور وی تیزی نال لوکاں وچ پھیلاؤن دی کوشش کر رہیا
 ہے۔ مثال دے طور تے حاکم ٹولا آتے اسدا میڈیا
 پرچار کردا ہے کہ چھوٹیاں ذاتاں دے لوکاں نوں سرکار
 نے پچھلے سٹھ سالان وچ بہت ہی سہولتاں دتیاں ہن۔
 اس نال ایہ بھوتر گئے ہن۔ اچیاں ذاتاں والیاں نوں
 کوئی سہولت نہیں۔ اوناں دیاں نوکریاں چھوٹیاں ذاتاں والیاں
 نوں دتیاں جاندیاں ہن آتے ایہ سراسر بے انصافی ہے۔
 ایہو جیہا پرچار کر کے اوہ لوکاں نوں اِک دوجے دے
 خلاف بھڑکا کے تشدد کردے ہن۔ اس نال لوکاں وچ فٹ
 پاکے اوناں دے گھولان نوں کمزور کرن دی کوشش کردے ہن۔
 دوجے پاسے حاکم ٹولا ہی ایہ پرچار وی کردا ہے کہ
 ذات-پات دا مثلاً لٹ کھسٹ دے تنتر نوں برقرار رکھ
 کے ختم کیتا جا سکدا ہے اس لئی دلتاں نوں لٹ کھسٹ
 دے خلاف گھول نہیں کرنا چاہیدا۔ تے حاکم ٹولا ایہنوں
 آپ ہی ختم کر دیویگا۔ مثال دے طور تے جگجیون رام
 آتے مایاوتی ورگیاں نوں دلتاں دے لیڈراں دے طور تے

پیش کر کے حاکم ٹولے دا ہی پگھ پور ہندا ہے۔ کیونکہ
لوکاں دا تجربہ نرنا کڈھدا ہے کہ ایہو جے لیڈر حاکم
ٹولے دی سیوا کر کے صرف آپنیاں جیباں ہی بھر دے ہن لُٹ
کھسٹ دا نظام، جو ذات پات نوں برقرار رکھدا ہے، اوسدے
خلاف کوئی آواز نہیں اٹھاؤندے۔

ذات-پات دے کوہڑ نوں لوک اپنی ایکتا نال سبھناں دے ہکاں
دی راکھی لئی اک پُرزور سنگھرش چلا کے ہی ختم کر
سکدے ہن۔ نویں حالات اس کوہڑ نوں ختم کرن دی منگ
کر رہے ہن۔ حاکم ٹولا اس کوہڑ نوں اپنے مُفاد
لئی برقرار رکھن دی کوشش کر رہیا ہے۔ نویں حالات آتے
نویں سانجھ آتے لوکاں دے نویں اُساری لئی گھول لازمی
ہی اس کوہڑ نوں ختم کر دینگے۔ لوکاں دی مُکتی دا
ایہ اکو اک راہ ہے۔